

Katedra sociální a kulturní antropologie
Filosofická fakulta, Univerzita Pardubice
POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

TÉMA: Smrt z pohledu pracovníka v sociálních službách: případová studie v domově pro seniory

AUTOR: Bc. Adéla Velebová

VEDOUČÍ DP: PhDr. Adam Horálek, Ph.D.

Předložená diplomová práce se skládá z textové a audiovizuální části a zaměřuje se na význam smrti pro zaměstnance v domově pro seniory. Téma práce je velmi aktuální nejen s ohledem na stárnoucí českou společnost, ale také s ohledem na to, jak se vyvíjí představy o dobrém stárnutí, stárnutí v místě a přístup ke smrti v moderní společnosti.

Autorka se coby sociální pracovnice v předmětném domově pro seniory dostává do role insidera, což jí umožňuje provádět zúčastněné pozorování doplněné rozhovory. Sběr dat byl proveden velmi kvalitně, a to i ten audiovizuální.

V teoreticko-metodologické části práce se autorka věnuje smrti a thanatologii, fázím procesu odcházení, institucionální roli domova pro seniory i institucionalizaci smrti. Tato část práce je trochu strojová a povrchnější. Zmiňuje vše podstatné, ale je patrné, že autorka se nepouští do hlubšího rozboru, kritického přístupu či do pro diplomovou práci vhodného teoretického diskursu. Dále je v práci zmíněna teorie rituálu, a to hlavně v kontextu ritualizace činností personálu při úmrtí klienta. Poslední kapitola šestá se věnuje interpretaci zjištěných dat, a to primárně van Genepovou teorií přechodového rituálu. Autorka popisuje konec pobytu klientů touto metodou a vhodně rozvíjí myšlenku „odcházení“ jako rituálního „přecházení“ do jiné role.

Text diplomové práce je poměrně čtivý. Kromě úvodních dvou kapitol se v práci smazává klasické členění na teorii a výzkum a namísto toho autorka vhodně propojuje teorii, metodologické rámcování a výsledky výzkumu do ucelené tematizované, či perspektivně rozdělené struktury.

Jako nejsilnější stránku práce ale považuji samotný film. Film v sobě zahrnuje všechny zásadní koncepty antropologie stárnutí, ilustruje velmi dobře lidskou stránku umírání, ale i její kulturní institucionalizaci. Velmi oceňuji citlivý a etický přístup, který je ve filmu patrný. Film není zdouhavý, není souborem rozhovorů, ale naopak slovo a obraz se v něm umně mísí v novou perspektivu na realitu a myšlenku.

Možná největším nedostatkem práce je chybějící komentář k filmu, který by byl součástí textové části práce. Místo trochu povrchní teoretické části by textu více vyhovovalo popsání filmu, což by mohlo fungovat též jako vzdělávací materiál či manuál, jak lze také na obrazy z filmu nahlížet. Takto neznalému divákovi mohou některé podstatné koncepty a kontexty filmu unikat.

Práci nemám příliš mnoho co vytknout. Je dobře zpracovaná v textové a skvěle v audiovizuální části. Autorka prokázala schopnost holisticky uchopit i tak citlivé téma a eticky jej velmi dobře vizualizovat. Dílčí výtky lze chápat jako nápady na vylepšení spíše než zásadní kritiku.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji známku A.

V Pardubicích dne 16. 5. 2024

PhDr. Adam Horálek, Ph.D.